

De minister van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
De heer J.W. Remkes
De staatssecretaris van Financiën
De heer drs. J. Wijn

Bijlagen	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Datum
--	2005-85132	Rfv2005059412	20 juli 2005
Inlichtingen bij	Dossier/volgnummer	Doorkiesnummer	
G.A. van Nijendaal	55815B-010	070-4267232	
Onderwerp			
Baarle-Nassau			

Geachte heren Remkes en Wijn,

U vraagt de Raad voor de financiële verhoudingen te adviseren over de voorgenomen verhoging van de uitkering uit het gemeentefonds aan de gemeente Baarle-Nassau. Hierbij ontvangt u het gevraagde advies.

Samenvatting

De Raad ziet geen aanleiding om Baarle-Nassau tegemoet te komen door middel van een verhoging van het vaste bedrag. Een dergelijke aanpassing van de verdeling past niet binnen de systematiek van de algemene uitkering. Daarbij is de gekozen methode twijfelachtig. Los daarvan is de Raad van oordeel dat de omvang van de problematiek onvoldoende duidelijk is en ook niet blijkt uit andere omstandigheden. Een eventueel beroep op artikel 12 Fvw lijkt de Raad eveneens weinig kansrijk.

2.

Inhoud adviesaanvraag

Baarle-Nassau wordt door de unieke enclave-situatie geconfronteerd met veel extra bestuurlijke kosten. De meerkosten worden veroorzaakt door diverse factoren:

- Baarle-Nassau werkt via het Gemeenschappelijk Orgaan Baarle samen met de Belgische gemeente Baarle-Hertog. Dit orgaan, feitelijk een extra bestuurslaag, is opgericht voor de besluitvorming over gezamenlijke zaken;
- bepaalde openbare voorzieningen, zoals de bibliotheek, moeten voldoen aan de wetgeving van twee landen; dit betekent dat de zwaarste wetgeving bepalend is voor de kosten; ook is in sommige gevallen een dubbele personeelsbezetting nodig;
- voor de samenwerking van beide gemeenten is kennis van relevante wetgeving van beide landen nodig; hiervoor is extra scholing van de medewerkers nodig;
- dubbele nutsvoorzieningen, zoals elektriciteits- en telefoonleidingen veroorzaken extra degeneratie van wegen en dus extra kosten; verkeersborden dienen dubbel te worden geplaatst; bij straatverlichting dient te worden voldaan aan de hoogste norm.

Er is voor gekozen de gemeente Baarle-Nassau tegemoet te moeten komen op een praktische en eenvoudige wijze namelijk door het vaste bedrag uit het gemeentefonds voor Baarle-Nassau met ingang van 2006 structureel te verdubbelen. De verdubbeling brengt tot uitdrukking dat als het ware op één grondgebied twee gemeenten actief zijn, zoals de unieke situatie in Baarle-Nassau kan worden getypeerd. Bij het voornemen wordt wel als conditie worden gesteld dat de extra middelen worden besteed aan die zaken die verband houden met de enclavesituatie. De provincie Noord-Brabant zal hierop toezien. Daarnaast zal na uiterlijk vijf jaar een evaluatiemoment worden ingelast.

3.

Commentaar

De bijzondere positie van Baarle-Nassau is destijds voor de Tweede Kamer aanleiding geweest om bij de gemeentelijke herindeling in afwijking van het wetsvoorstel te pleiten voor een zelfstandige gemeente Baarle-Nassau.¹ De regering gaf daarbij aan dat de financiële positie van de gemeente Baarle-Nassau een voldoende basis bood voor een zelfstandig voortbestaan van deze gemeente.² Het is echter een bekend gegeven dat (bestuurlijke) meerkosten relatief zwaar kunnen drukken op de begroting van een kleine gemeente.

De Raad spreekt evenwel uitdrukkelijk geen oordeel uit over de deugdelijkheid van de onderbouwing van de door de gemeente aangevoerde extra kosten. Voor de Raad is primair de vraag aan de orde of het binnen de systematiek van het gemeentefonds past om aan een dergelijke claim tegemoet te komen en of de gekozen methodiek daarbij de meest voor de handliggende is.

De Raad heeft in het algemeen grote bedenkingen tegen het gemak waarmee inbreuken worden voorgesteld op de algemene verdeelsystematiek van het gemeentefonds. De verdeelsystematiek van het gemeentefonds is naar zijn aard kostengeoriënteerd en globaal. Het aanpassen van de verdeling ten behoeve van een enkele gemeente staat op gespannen voet met de eis van globaliteit. Het gemeentefonds kent weliswaar wel aparte vaste bedragen voor de G4 en de Waddengemeenten, maar deze zijn in het verleden onderbouwd op basis van kostenonderzoek dan wel beargumenteerd vanuit de bijzondere kostenstructuur. Naar de opvatting van de Raad is een apart vast bedrag voor Baarle-Nassau in strijd met de strekking van de Financiële-verhoudingswet (Fvw).

De Raad erkent wel dat eventuele (bestuurlijke) meerkosten relatief zwaar kunnen drukken op de begroting van een kleine gemeente. Het unieke karakter van Baarle-Nassau lijkt daarbij precedentwerking uit te sluiten. Ook andere gemeenten kunnen echter op weer andere gronden claimen dat hun situatie uniek is en extra kosten met zich brengt. Een

---

¹ TK-1995-1996, 24574, nr. 11.

² Idem, pagina 63.

globaal werkend verdeelsysteem gaat er echter vanuit dat daar niet direct altijd rekening mee hoeft te worden gehouden.

Binnen de systematiek van het gemeentefonds kan op basis van artikel 12 Fvw een beroep worden gedaan op een aanvullende uitkering. Hiervoor is noodzakelijk dat de begroting structureel meerjarig tekort schiet. Naast een niet sluitende meerjarenbegroting is vereist dat de gemeente voldoet aan het redelijk peil. Dit houdt in dat de gemeente kostendekkende tarieven voor riool en reiniging heeft en een OZB-tarief van tenminste € 5,90 per € 2.268 getaxeerde waarde (peil 2004). Onderdekking bij riool- en/of reinigingsheffing mag worden gecompenseerd door een hogere OZB. Uit gegevens van de provincie Noord-Brabant blijkt dat de gemeente Baarle-Nassau voor zowel riool als reiniging geen kostendekkende tarieven hanteert.³ Volgens de systematiek van artikel 12 zou dat moeten leiden tot hogere OZB tarieven. Het OZB-tarief voor woningen in Baarle-Nassau bevindt zich in de range van € 5,00 tot € 550 (peil 2004) echter onder de toelatingsnorm. Uit de hoogte van de woonlasten kan niet worden afgeleid dat de gemeente financieel klem zit en de burgers buitengewoon zware lasten oplegt. Het ongewogen gemiddelde van de netto woonlasten 2004 voor meerpersoonshuishoudens bevindt zich met € 327 ruim onder het landelijke gemiddelde (€ 421)⁴. Indien de gemeente de OZB-tarieven tot de artikel 12-norm zou optrekken levert dit voor de gemeente bijna voldoende extra inkomsten op om de berekende meerkosten te dekken.

Het voorliggende voorstel gaat uit van een verdubbeling van het vaste bedrag. Dit houdt in een verhoging met meer dan € 280.000. Nog afgezien van de vraag of er voldoende objectieve gronden zijn voor een compensatie via het gemeentefonds, plaatst de Raad grote vraagtekens bij de hoogte van het bedrag.⁵ Ook wordt de keuze voor het vaste bedrag nauwelijks onderbouwd. Tenslotte acht de Raad de verplichting om de extra middelen te besteden aan zaken die verband houden met de enclavesituatie in strijd met het karakter van de algemene uitkering.

De Raad voor de financiële verhoudingen,

A.G.M. van de Vondervoort, vice-voorzitter

G.A. van Nijendaal, plv. secretaris

³ Gemeentelijke belastingen 2005; Provincie Noord-Brabant.

⁴ Bron: *Coelo-atlas 2004*, p. 109 e.v., kolom 'netto-woonlasten meerpersoonshuishoudens'

⁵ In het rapport 'Kosten & Baten; Grensoverschrijdende samenwerking grensgemeenten', van 31 januari 2001 worden meerkosten geraamd op € 172.685.